Univerza v Mariboru

Univerza v Mariboru

Fakulteta za naravoslovje in matematiko

UČNI NAČRT PREDMETA / COURSE SYLLABUS	
Predmet:	Verjetnost
Course title:	Probability

Študijski program in stopnja **Study programme and level**	**Študijska smer** **Study field**	**Letnik** **Academic year**	**Semester** **Semester**
Matematika	Splošna matematika	**3.**	**5.**
Mathematics	General Mathematics	**3.**	**5.**

Vrsta predmeta / Course type

Univerzitetna koda predmeta / University course code:

Predavanja **Lectures**	**Seminar** **Seminar**	**Sem. vaje** **Tutorial**	**Lab. vaje** **Laboratory work**	**Teren. vaje** **Field work**	**Samost. delo** **Individ. work**	**ECTS**
45		**30**			**135**	**7**

Nosilec predmeta / Lecturer: Dominik BENKOVIČ

Jeziki / **Languages:**	**Predavanja /** **Lectures:**	SLOVENSKO/SLOVENE
	Vaje / Tutorial:	SLOVENSKO/SLOVENE

Pogoji za vključitev v delo oz. za opravljanje študijskih obveznosti:

Jih ni.

Prerequisits:

There are none.

Vsebina:

- Osnovni pojmi verjetnosti: Poskus, dogodek in algebra dogodkov. Klasična, statistična, geometrijska in aksiomatična definicija verjetnosti. Osnovne lastnosti verjetnosti.
- Pogojna verjetnost: Neodvisni dogodki. Relejni poskusi, formula za popolno verjetnost in Bayesova formula.
- Zaporedja neodvisnih poskusov:

Content (Syllabus outline):

- Basic concepts of probability: experiment, event and sample space. The classical, statistical, geometrical and axiomatic definition of probability. Basic properties of probability.
- Conditional probability: Independent events. The formula of total probability and the Bayes' rule.
- Sequences of independent trials: Bernoulli

Bernoullijevo zaporedje poskusov. Binomska porazdelitev. Limitni izreki: Poissonova formula, Laplaceova lokalna in integralska formula. Bernoullijev zakon velikih števil. • Slučajne spremenljivke: Porazdelitvena funkcija in njene osnovne lastnosti. Diskretne in zvezne porazdelitve. Pomembne porazdelitve. Funkcije slučajnih spremenljivk. • Številske karakteristike slučajnih spremenljivk: Matematično upanje in disperzija. Višji momenti in vrstilne karakteristike. • Slučajni vektorji. Diskretni in zvezni slučajni vektorji. Neodvisnost slučajnih spremenljivk. Funkcije slučajnih vektorjev. Večrazsežna normalna porazdelitev. Kovarianca in korelacijski koeficient. • Rodovne in karakteristične funkcije: Definicija in osnovne lastnosti rodovnih in karakterističnih funkcij. • Limitni izreki teorije verjetnosti: Šibki in krepki zakon velikih števil. Centralni limitni izrek.	trials. The binomial distribution. Limit theorems: Poisson's theorem, local and integral Laplace theorems. The Bernoulli's law of large numbers. • Random variables: The distribution function and its basic properties. Discrete and continuous distributions. Examples of most important distributions. Functions of random variables. • Numerical characteristics of random variables: Mathematical expectation and variance. Higher moments and order characteristics. • Random vectors: Discrete and continuous random vectors. Independence of random variables. Functions of random vectors. Multidimensional normal distribution. Covariance and correlation coefficient. • Generating and characteristic functions: Definition and elementary properties of generating and characteristic functions. • Limit theorems of probability theory: Weak and strong laws of large numbers. The central limit theorem.

Temeljni literatura in viri / Readings:

1. R. Drnovšek, T. Košir, E. Kramar, G. Lešnjak: *Zbirka rešenih nalog iz verjetnostnega računa*, DMFA, 1998.
2. B. V. Gnedenko: *The theory of probability*, Mir Publishers, 1988.
3. G. R. Grimmett, D. R. Stirzaker: *Probability and random processes*, Oxford University Press, 1992.
4. M. Hladnik: *Verjetnost in statistika*, Fakulteta za računalništvo in informatiko 2002.
5. R. Jamnik: *Verjetnostni račun*, DMFA, 1987.
6. R. Jamnik: *Verjetnostni račun in statistika*, DMFA, 1995.
7. N. Sarapa: *Teorija vjerojatnosti*, Školska knjiga, 2002.

Cilji in kompetence:	**Objectives and competences:**

Glavni cilj predmeta je proučiti najpomembnejše koncepte in rezultate teorije verjetnosti.	The main goal of the course is to study the fundamental concepts and results of probability theory.

Predvideni študijski rezultati:	**Intended learning outcomes:**
Znanje in razumevanje: • Razumevanje verjetnosti in različnih pristopov k definiranju le-te ter osvojitev različnih tehnik računanja verjetnosti. • Osvojiti najpreprostejši primer slučajnega procesa - homogene markovske verige. • Razumevanje in poznavanje osnovnih rezultatov teorije verjetnosti, ki so povezani s slučajnimi spremenljivkami in vektorji. • Poznavanje osnovnih rezultatov, ki so povezani z rodovnimi in karakterističnimi funkcijami ter limitnimi izreki. Prenesljive/ključne spretnosti in drugi atributi: • Uporaba znanja iz teorije verjetnosti pri statistiki in na drugih področjih uporabne matematike.	Knowledge and Understanding: • Understanding the notion of probability, different approaches to its definition, and techniques of calculating probability. • Understanding of the simplest example of the random process – Markov chain. • Understanding and knowledge of basic results of the probability theory which are related to random variables and vectors. • Knowledge of basic results which are related to generating and characteristic functions and also to limit theorems. Transferable/Key Skills and other attributes: • Knowledge transfer of methods of probability theory into statistics and to other fields of applied mathematics.

Metode poučevanja in učenja:	**Learning and teaching methods:**
• Predavanja • Teoretične vaje	• Lectures • Theoretical exercises

Načini ocenjevanja:		**Assessment:**
Način (pisni izpit, ustno izpraševanje, naloge, projekt) Pisni test – praktični del Izpit (ustni) – teoretični del Vsaka izmed naštetih obveznosti mora biti opravljena s pozitivno oceno. Pozitivna ocena pri pisnem testu je pogoj za pristop k izpitu.	Delež (v %) / Weight (in %) 50% 50%	Type (examination, oral, coursework, project): Written test – practical part Exam (oral) – theoretical part Each of the mentioned commitments must be assessed with a passing grade. Passing grade of the written test is required for taking the exam.
Reference nosilca / Lecturer's references:		

1. BENKOVIČ, Dominik, EREMITA, Daniel. Multiplicative Lie n-derivations of triangular rings. *Linear algebra appl.*. [Print ed.], 2012, vol. 436, iss 11, str. 4223-4240.

http://dx.doi.org/10.1016/j.laa.2012.01.022. [COBISS.SI-ID 16278361]

2. BENKOVIČ, Dominik. Lie triple derivations on triangular matrices. *Algebra colloq.*, 2011, vol. 18, spec. iss. 1, str. 819-826. http://www.worldscinet.com/ac/18/preserved-docs/18spec01/S1005386711000708.pdf. [COBISS.SI-ID 16204377]

3. LI, Yanbo, BENKOVIČ, Dominik. Jordan generalized derivations on triangular algebras. *Linear multilinear algebra*, 2011, vol. 59, no. 8, str. 841-849. http://dx.doi.org/10.1080/03081087.2010.507600. [COBISS.SI-ID 16006233]

4. BENKOVIČ, Dominik. Generalized Lie derivations on triangular algebras. *Linear algebra appl.*. [Print ed.], 2011, vol. 434, iss 6, str. 1532-1544. [COBISS.SI-ID 15863897]

5. BENKOVIČ, Dominik. Biderivations of triangular algebras. *Linear algebra appl.*. [Print ed.], 2009, vol. 431, iss. 9, str. 1587-1602. http://dx.doi.org/10.1016/j.laa.2009.05.029. [COBISS.SI-ID 15259481]